

EDUSKUNNAN VASTAUS 37/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi mielen- terveyslain muuttamisesta

Asia

Hallitus on vuoden 2013 valtiopäivillä antanut eduskunnalle esityksensä laiksi mielen-terveyslain muuttamisesta (HE 199/2013 vp).

Valiokuntakäsittely

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on antanut asiasta mietinnön (StVM 3/2014 vp).

Päätös

Nyt koolla oleva eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

mielen-terveyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan mielen-terveyslain (1116/1990) 29 §,
muutetaan 9, 12, 17 ja 31 §, sellaisina kuin niistä ovat 12 ja 17 § laissa 1066/2009, sekä
lisätään lakiin uusi 9 a—9 c, 12 a—12 d, 23 a ja 31 a § seuraavasti:

9 §

Tarkkailulähete

Tarkkailuläheteellä tarkoitetaan lääkärin al-
lekirjoittamaa lausuntoa potilaan tahdosta riip-
pumattoman hoidon tarpeesta. Tarkkailulähete-
teen tulee sisältää perusteltu kannanotto 8 §:n
mukaisten tahdosta riippumattomaan hoitoon
määräämisen edellytysten täyttymisestä.

9 a §

Tarkkailuun lähettäminen ja terveyskeskuslää- kärin toimintavelvollisuus

Terveyskeskuksessa työskentelevän virka-
suhteisen lääkärin on laadittava potilaasta tark-
kailulähete ja lähetettävä potilas tutkittavaksi

sairaalaan, jos hän suorittamansa tutkimuksen
perusteella toteaa, että tahdosta riippumatto-
maan hoitoon määräämisen edellytykset ovat to-
dennäköisesti olemassa. Tutkimuksen yhteydes-
sä on selvitettävä, onko potilaan kotikunnan
käytettävissä muita potilaan hoidon tarve huo-
mioon ottaen sopivia ja riittäviä palveluja, ellei
ole ilmeistä, että muut palvelut eivät sovellu
käytettäväksi tai ovat riittämättömiä.

Kun sairaanhoitopiiri hoitaa terveyskeskuk-
sen päivystyspalvelut, sairaanhoitopiirin palve-
luksessa olevaan päivystyksessä toimivaan vir-
kasuhteiseen lääkäriin sovelletaan, mitä 1 mo-
mentissa säädetään terveyskeskuksessa työsken-
televästä virkasuhteisesta lääkäristä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu lääkäri
voi pyytää poliisin virka-apua siten kuin 31 §:n
1 momentissa säädetään potilaan toimittamiseksi.

si terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun sairaanhoidon toimintayksikköön.

Muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu julki- sessa tai yksityisessä terveydenhuollossa toimi- va laillistettu lääkäri voi laatia tarkkailulähet- teen, jos hän suorittamansa tutkimuksen perus- teella toteaa, että tahdosta riippumattomaan hoi- toon määräämisen edellytykset ovat todennäköi- sesti olemassa. Tutkimuksen yhteydessä on sel- vitettävä muiden palvelujen sopivuus ja riittä- vyys 1 momentin mukaisesti.

9 b §

Ilmoittaminen hoidon tarpeessa olevasta henki- löstä

Lääkäri voi tutkimuksiin noutamista tai virka- apupyynnön tekemistä varten salassapitovelvol- lisuuden estämättä ilmoittaa todennäköisesti tahdosta riippumattomaan hoitoon määräämisen edellytykset täyttävästä henkilöstä terveyskes- kukselle tai muulle kunnalliselle päivystävälle terveydenhuollon yksikölle, jos hän pitää välttä- mättömänä tahdosta riippumattomaan hoitoon määräämisen edellytysten arviointia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekevä lääkäri saa luovuttaa terveyskeskukselle tai sairaalalle tutkimuksiin noutamista tai virka- apupyynnön tekemistä varten välttämättömiä tietoja henkilön terveydentilasta.

9 c §

Tarkkailuun ottaminen

Sen selvittämiseksi, ovatko tahdosta riippu- mattomaan hoitoon määräämisen edellytykset olemassa, henkilö voidaan ottaa tarkkailuun sai- raalaan. Tarkkailuun ottaminen edellyttää aikai- sintaan kolme päivää aikaisemmin laadittua tarkkailulähetettä. Lisäksi edellytetään, että hen- kilön tarkkailuun ottavassa sairaalassa työsken- televä virkasuhteinen lääkäri katsoo, että tahdos- ta riippumattomaan hoitoon määräämisen edel- lytykset ovat todennäköisesti olemassa.

12 §

Hoidon jatkaminen

Hoitoon määrättyä saadaan 11 §:ssä tarkoite- tun päätöksen nojalla pitää hoidossa hänen tah- dostaan riippumatta enintään kolme kuukautta. Jos ennen tämän ajan päättymistä näyttää ilmei- seltä, että hoidon jatkaminen on välttämätöntä sen jälkeenkin, mutta siitä ei päästä potilaan kanssa yhteisymmärrykseen, potilaasta on an- nettava uusi tarkkailulausunto sen selvittämisek- si, ovatko edellytykset hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta edelleen olemassa. Hoidon jatkaminen tai lopettaminen on ratkaistava 11 §:ssä tarkoitettua lääkärin kirjallisella päätök- sellä ennen kuin hoitoa on kestänyt kolme kuu- kautta. Päätös, jolla hoitoa jatketaan, on annetta- va potilaalle tiedoksi viipymättä ja heti alistetta- va hallinto-oikeuden vahvistettavaksi.

Hoidon jatkamista koskevan päätöksen nojal- la potilasta saadaan pitää hoidossa hänen tahdos- taan riippumatta enintään kuusi kuukautta. Tämän jälkeen on 9 a ja 10 §:ssä säädetyin ta- voin selvitettävä uudelleen, ovatko edellytykset hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta ole- massa.

12 a §

Ulkopuolinen arvio

Sairaalan on järjestettävä tahdosta riippumat- tomassa hoidossa olevalle potilaalle tämän pyynnöstä mahdollisuus saada hoitavan sairaa- lan ulkopuolisen, riippumattoman lääkärin arvio ja lausunto hoidon tarpeesta ennen kuin hoidon jatkamisesta tehdään päätös. Sairaalan on anneta- va potilaalle tieto hänen mahdollisuudestaan saada sairaalan ulkopuolisen lääkärin arvio. Ul- kopuolisen lääkärin on oltava virkasuhteessa oleva psykiatrian erikoislääkäri tai muu virka- suhteessa oleva laillistettu lääkäri, joka on pe- rehtynyt psykiatria.

Sairaala kutsuu ulkopuolisen lääkärin tutki- maan potilaan ja antamaan lausuntonsa siitä, ovatko tahdosta riippumattomaan hoitoon mää- räämisen edellytykset edelleen olemassa. Lau-

sunnon antamista varten sairaalan ulkopuolisella lääkärillä on oikeus tutustua tutkittavaa koskeviin potilasasiakirjoihin.

Ulkopuolisen lääkärin arvio ei sido tarkkailulausunnon laativaa eikä päätöksen tekevää lääkärää, mutta siinä esitetyt näkemykset on otettava huomioon päätöstä tehtäessä. Jos ulkopuolisen lääkärin arvio poikkeaa tarkkailulausunnon johtopäätöksestä, on tarkkailulausunnossa ja hoidon jatkamispäätöksessä perusteltava, miksi ratkaisu poikkeaa ulkopuolisen lääkärin arvios-
ta.

12 b §

Potilaan oikeus kieltäytyä ulkopuolisesta arviosta

Potilaalla on oikeus kieltäytyä 12 a §:ssä tarkoitetusta ulkopuolisesta arviosta. Kieltäytyminen ja potilaan mahdollisesti ilmoittamat perustelut on merkittävä potilasasiakirjoihin ja toimitettava niistä selvitys alustusasiakirjojen mukana hallinto-oikeudelle.

12 c §

Potilaan oikeus valita ulkopuolinen lääkäri

Potilaalle on annettava mahdollisuus pyytää arvio tahdosta riippumattoman hoidon tarpeesta myös itse valitsemaltaan lääkäriltä ennen kuin hoidon jatkamisesta tehdään päätös. Potilaan itse järjestämästä arvioinnista aiheutuvista kustannuksista vastaa potilas itse.

Arvioon sovelletaan muutoin, mitä 12 a §:n 3 momentissa säädetään.

12 d §

Hoidon jatkamisen edellytysten arviointi hoidon kestäessä

Hoitoon määrättyllä on oltava mahdollisuus saada hoidon jatkamisen edellytykset arvioitavaksi hoidon kestäessä myös ennen enimmäisajan täyttymistä. Mikäli potilaan aiemmin tekemästä pyynnöstä on kulunut lyhyt aika, ja on ilmeistä, että muutosta potilaan tilassa ei ole

tapahtunut, voidaan arvio jättää tekemättä. Arvion tekemättä jättämisen peruste on kirjattava potilasasiakirjoihin.

17 §

Hoito tahdosta riippumatta mielentilatutkimuksen jälkeen

Jos edellytykset rikoksesta syytetyn määräämiseen hoitoon hänen tahdostaan riippumatta ovat olemassa, kun mielentilatutkimus on toimitettu, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on määrättävä hänet hoitoon hänen tahdostaan riippumatta.

Hoitoon määrättyä 1 momentissa tarkoitettua potilasta saadaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen päätöksen nojalla pitää hoidossa hänen tahdostaan riippumatta enintään kuusi kuukautta. Ennen tämän ajan päättymistä potilaasta on annettava tarkkailulausunto sen selvittämiseksi, ovatko edellytykset hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta edelleen olemassa. Hoidon jatkaminen tai lopettaminen on ratkaistava 11 §:ssä tarkoitetun lääkärin kirjallisella päätöksellä ennen kuin hoitoa on kestänyt kuusi kuukautta.

Sairaalan on järjestettävä 1 momentissa tarkoitettulle potilaalle mahdollisuus saada siten kuin 12 a ja 12 c §:ssä säädetään sairaalan ulkopuolisen lääkärin arvio hoidon tarpeesta ennen kuin hoidon jatkamisesta tehdään päätös.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun potilaan hoidon jatkamista koskeva päätös on annettava hänelle tiedoksi viipymättä ja heti alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi, jolloin hallinto-oikeuden on tutkittava, ovatko edellytykset hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta edelleen olemassa. Hoidon lopettamista koskeva päätös on annettava potilaalle tiedoksi viipymättä ja heti alistettava Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vahvistettavaksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on joko vahvistettava hoidon lopettamista koskeva päätös tai, jos edellytykset hoitoon määräämiselle potilaan tahdosta riippumatta ovat olemassa, määrättävä potilas hoitoon.

Hoidon jatkamista koskevan päätöksen nojalla 1 momentissa tarkoitettua potilasta saadaan pitää hoidossa hänen tahdostaan riippumatta

enintään kuusi kuukautta. Jos ennen tämän ajan päättymistä näyttää ilmeiseltä, että hoidon jatkaminen on edelleen välttämätöntä, on meneteltävä siten kuin 2—4 momentissa säädetään.

Jos hoitoon määrättyä hoidettaessa käy ilmi, että edellytyksiä hoitoon määräämiseen tahdosta riippumatta ei ole, on meneteltävä siten kuin 2—4 momentissa säädetään.

23 a §

Virkasuhdetta edellyttävät lääkärin tehtävät

Tarkkailuun ottavan ja tarkkailulausunnon antavan lääkärin, hoitoon määräämisestä, hoidon jatkamisesta ja 4 a luvussa tarkoitettua rajoitustoimenpiteistä päättävän lääkärin, 12 a §:ssä tarkoitettua ulkopuolisen lääkärin, sekä poliisin virka-apua pyytävän lääkärin on oltava virkasuhteessa valtioon, kuntaan tai kuntayhtymään.

31 §

Poliisin virka-apu

Poliisi on velvollinen avustamaan kuljetuksessa, jos terveyskeskuksen tai sairaanhoitopiirin virkasuhteinen lääkäri katsoo, että henkilön toimittamiseksi terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun sairaanhoidon toimintayksikköön tarvitaan ammattikoulutuksen saaneen saattajan lisäksi muukin saattaja kuljetettavan väkivaltaisuden tai muun vastaavan syyn vuoksi, kun

henkilöstä on laadittu tarkkailulähete tai kun henkilö on kuljetettava toimintayksikköön tarkkailuläheteen laatimiseksi.

Jos tarkkailuun otettu tai hoitoon määrätty poistuu sairaalasta ilman lupaa, poliisi on sairaalassa työskentelevän virkasuhteisen lääkärin pyynnöstä velvollinen antamaan virka-apua hänen palauttamisekseen sairaalaan.

Jos henkilö, joka voidaan mielentilatutkimusta varten ottaa sairaalaan, jää tutkimukseen määrättyinä päivinä saapumatta, poliisi on velvollinen antamaan sairaalassa työskentelevän virkasuhteisen lääkärin pyynnöstä virka-apua hänen toimittamisekseen sairaalaan.

31 a §

Virkavastuu

Tarkkailuläheteen laativaan, samoin kuin 9 b §:ssä tarkoitettua ilmoituksen tekevään lääkäriin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä silloinkin, kun lääkäri ei ole virkasuhteessa valtioon, kuntaan tai kuntayhtymään. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 6 päivänä toukokuuta 2014